

**Vragen
Stellingen
Discussiepunten**

Ronde 1

1. Kies kaart
2. Beoordeel relevantie
3. Als relevant, ga 5
4. Als niet relevant, ga 1
5. Start discussie

TiO-Studiedag

Amersfoort, 28 jan 2010

**Vragen
Stellingen
Discussiepunten**

Ronde 2

1. Kies kaart
2. Beoordeel relevantie
3. Als relevant, ga 5
4. Als niet relevant, ga 1
5. Start discussie

TiO-Studiedag

Amersfoort, 28 jan 2010

Kaart 1

Jaarplanning

Overweging

We overwegen in de TiO-Werkgroep te gaan werken aan het ontwikkelen van een aantal voorbeelden van Jaarplanningen, waarin van week tot week is aangegeven wat te doen. Zeker is dat zo'n planning houvast geeft; dat kan heel positief zijn. Zeker is ook dat hoe strakker de planning wordt, hoe meer dat ten koste gaat van het zelfdifferentiërende vermogen van leerlingen.

Vraag/Stelling

Steunt u de ontwikkeling van een Jaarplanning door de TiO-Groep? Of is dat nu juist wat docenten in eigen beheer moeten gaan doen, als ze daar behoefte aan hebben?

Ruimte voor een reactie

Kaart 2

Smoezencultuur

Overweging

TiO gaat grote gevolgen hebben voor de smoezencultuur van leerlingen. De Monitor, het Rapport, de Gereedschapskist, de Tekstweger en het Certificaat van Kwaliteit laten onverbloemd zien wat de leerling wel en niet deed. Dat zal vooral door kwaadwillende leerlingen niet in dank worden afgenomen. Het zal tijdelijk bijdragen tot een afkeer tegen TiO.

Vraag/Stelling

Leerlingen moeten weer leren dat zij primair naar school gaan om te werken. Ze zullen TiO beschuldigen. Mag u hen confronteren met het fenomeen van 'Don't shoot the messenger' (... van de eigen tekortkoming)?

Ruimte voor een reactie

Kaart 3

TiO en andere vakken

Overweging

Docenten van andere vakken 'mogen' alleen in TiO werken, na overleg met de TiO-docenten. De achterliggende gedachte is dat vakkenintegratie weliswaar uitstekend is, maar dat veel vakdocenten meer gefocust zijn op een tekst*product*, dan op het leer*proces* naar schrijfcompetentie. Welwillende vakdocenten behoren echter te worden uitgenodigd tijdens het TiO-overleg.

Vraag/Stelling

Implementatie van TiO binnen het vak Nederlands heeft prioriteit boven geforceerde vakkenintegratie.

Ruimte voor een reactie

Kaart 4

Praktijkboek TiO-B

Overweging

De TiO-Werkgroep gaat een Praktijkboek TiO-B ontwikkelen. Het boek wil docenten helpen om persoonlijke accenten te geven aan het werken met TiO. Leerlingen moeten ervaren dat hun docent in woord en daad achter het programma staat.

Vraag/Stelling

Acht u zo'n boek gewenst?
Wilt u onder uw eigen naam een bijdrage leveren met een mooie, uitprobeerde praktijkervaring?

Ruimte voor een reactie

Kaart 5

Hoe saai moet TiO zijn?

Overweging

Aan software kleeft het stigma van leukheid. TiO is bewust als niet-leuk ontwikkeld. Complexe leerprocessen zijn onmogelijk terug te brengen tot leukigheidjes. Daarnaast speelt, dat de houdbaarheid van leukologie zeer kort is. De leukste games moeten binnen enkele maanden vervangen worden. TiO hoeft absoluut niet leuker te zijn dan Duits of Geschiedenis, wel minstens even interessant en zeker toegankelijker voor individuele benadering.

Vraag/Stelling

Steunt u de gedachte dat we wellicht moeten ophouden met zoveel energie te steken in het fenomeen 'leuk'. Leerlingen komen naar school om te werken! TiO helpt daarbij.

Ruimte voor een reactie

Kaart 6

Studie/informatiedag directie

Overweging

We overwegen nog dit schooljaar een aparte bijeenkomst voor leden van de directie te organiseren. Doel is hen te informeren over de positie van TiO op school en de impact van het programma op de leer-competentie van leerlingen in het algemeen. TiO is daarnaast een instrument met tentakels in de toekomst.

Vraag/Stelling

Is zo'n oproep naar uw oordeel haalbaar en zinvol?
Wilt u dat hiernaast aangeven en/of aan ons melden?

Ruimte voor een reactie

Kaart 7

Praktijk-ondersteuning

Overweging

We hebben veel energie gestoken in het ontwikkelen van ondersteunend materiaal. We constateren ook, dat veel docenten geen tijd vinden om het materiaal te bekijken.

De algemene tendens in de samenleving is, dat we liever direct antwoord krijgen op een gerezen vraag, dan dat we het antwoord opzoeken in aanwezige documentatie.

Vraag/Stelling

Hoe moeten we omgaan met dit gegeven?

Haalde u een *Noodplan* uit het praktijkboek van Anki Rodermond?

Had u iets aan de informatie over de *Jaarplanning* uit het boek van Ad Bok?

Ruimte voor een reactie

Kaart 8

Werkdruk en werkplezier

Overweging

Leraren klagen over de werkdruk, over onwillige leerlingen, over de overhead. TiO is mede ontwikkeld vanuit de gedachte dat het lerarenvak weer bevrediging zou moeten opleveren. Margreet Gevers (TiO-Werkgroep): 'Prachtig om te ervaren; alle leerlingen zitten rustig in TiO te werken, terwijl ik weet dat het goed is wat ze doen.'

Vraag/Stelling

TiO gaat u op den duur veel saai werk uit handen nemen (uitleggen en corrigeren). Dank zij TiO kunt u ouders veel beter informeren over de activiteiten van de kinderen. Die kant gaan we op. Het vak wordt weer mooi.

Ruimte voor een reactie

Kaart 9

Halfjaarlijkse bijeenkomsten

Overweging

We krijgen regelmatig vragen om naast de landelijke TiO-dag, een regionale dag te organiseren op twee of drie plaatsen in Nederland. Bijvoorbeeld in oktober (regionaal) en maart (landelijk). Dat kost tijd, energie en geld ; de bijeenkomst moet verhelderend zijn en vooral inspiratie opleveren.

Vraag/Stelling

Vindt u zo'n extra-bijeenkomst haalbaar en/of gewenst?
Zou u zo'n extra dag willen of mogen bezoeken?

Ruimte voor een reactie

Kaart 10

Fraudebestrijding

Overweging

Plakken en knippen wordt steeds moeilijker in TiO. Bovendien laat het programma geen bla-plateksten meer toe. Evenmin is het nog mogelijk om een verbeterknop 'leeg' voorbij te laten gaan. Tegelijk zal het programma nooit waterdicht zijn. Als een ijverige moeder thuis een tekst dicteert, is dat onvermijdbaar. Misschien is zo'n tekstueel samenwerkingsverband zelfs nog zo slecht niet.

Vraag/Stelling

Het programma wordt strenger. Terecht?
Het alternatief is dat we kwaadwillende leerlingen ongehinderd, maar niet ongezien, hun gang laten gaan, onder het motto: 'Je komt hier om te leren; als je dat niet wilt, houdt het op.'
Wat denkt u?

Ruimte voor een reactie

Kaart 11

Evaluatie

Overweging

De evaluatie van de vorderingen is in TiO (door de leerprocesbenadering) niet te realiseren op de wijze zoals dat vroeger ging. Leraren blijken gelukkig steeds creatiever te worden in het slaan van bruggen tussen oud en nieuw. Dat is uitstekend; TiO moet een instrument worden van de leraar en de school zelf.

Vraag/Stelling

Welke oplossingen of compromissen op het gebied van evalueren heeft u inmiddels bedacht?
Wilt u dat hiernaast aangeven en/of aan ons melden?

Heeft u de suggesties van Anki Rodermond bekeken?

Ruimte voor een reactie

Kaart 12

Open dag

Overweging

Het is een hele opgave om de complexiteit van TiO terug te brengen tot een presentatie van 5 min.

Suggestie (Trudy Küsters): Alle ouders herinneren zich kinderlijke taalkronkels van het type 'Ik heb gevalt'. Dat is een goede kapstok om één afdeling van TiO-A aan op te hangen en erop te wijzen, dat leerlingen op identieke wijze zelf nieuwe taalkennis construeren onder invloed van TiO. Dát is immers de essentie van TiO.

Vraag/Stelling

Presenteert u TiO op de Open dagen?
Wilt u aardige ervaringen melden, die ook betekenisvol zijn voor collega's?

Ruimte voor een reactie

Kaart 13

Medeverantwoordelijkheid

Overweging

Leerlingen stellen zich op school op als passieve werknemers die slechts op goedbetaalde opdrachten wachten. Die houding is een bron van ergernis en energieverspilling. Voor volwassenen zou een dergelijk gedrag absoluut funest zijn. TiO biedt leerlingen de mogelijkheden én de verplichting om medeverantwoordelijkheid te nemen voor de eigen inspanningen en resultaten.

Vraag/Stelling

Acht u die ontwikkeling wenselijk en haalbaar?
Of steunt u de gedachte dat leerlingen te jong zijn om deelverantwoordelijkheid te (leren) dragen?

Ruimte voor een reactie

Kaart 14

Vergelijkende toets

Overweging

De vorderingen binnen TiO zijn moeilijk te kwantificeren. Dat betekent geenszins dat ze er niet zijn. De groei naar volwassenheid is ook onmiskenbaar, zonder dat daar rapportcijfers aan te pas komen. Vorderingen op het gebied van complexe leerprocessen worden alleen zichtbaar over een langere periode. Een 16-jarige is volwassener dan een 13-jarige, maar de groeimomenten zijn onaanwijsbaar en diffuus.

Vraag/Stelling

Is het op uw school mogelijk om een dezelfde schrijfpodracht te geven aan *ervaren* TiO-leerlingen en aan leerlingen zónder TiO? Wilt u een poging doen om educatieve winstpunten aan te wijzen, aan de hand van een kijkwijzer met leerpunten uit TiO?

Ruimte voor een reactie

Kaart 15

Met één been in de toekomst

Overweging

We groeien in onze samenleving onvermijdelijk toe naar een schoolsituatie waarin software een grote rol (50% ?) zal spelen. Voorspelbaar is dat het aantal flutprogramma's (gelikt uiterlijk, easy to do, gericht op kortetermijn-geheugentraining) enorm zal toenemen. TiO-docenten weten als geen ander hoe het óók kan.

Vraag/Stelling

Bent u zich ervan bewust dat TiO-docenten een grote bijdrage leveren aan het ontstaan van waardering voor geavanceerde software? Put u daar de moed uit om de strijd, want dat is het, voort te zetten?

Ruimte voor een reactie

Kaart 16

Spitsroeden-lopen

Overweging

Er ontstaat rumoer rondom TiO. Vernieuwende programma's, zeker de digitale, moeten aan educatieve eisen voldoen die nooit aan oude boeken zijn gesteld. TiO slaat volgens critici nieuwe en dus onbekende en dus bedenkelijke wegen in. Het is spitsroeden-lopen. Binnen de school en zelfs binnen de sectie zal het niet anders zijn. Voortrekkers van belangrijke ontwikkelingen ontvangen per traditie meer klappen dan zegeningen.

Vraag/Stelling

Hoe ervaart u de spanning tussen het oude pad en de nieuwe route? Bedenk dat TiO niet experimenteert ten koste van leerlingen (het programma TiO doet immers méér, dan een boek ooit kon).

Ruimte voor een reactie

Kaart 17

Nieuwe interactiviteit

Overweging

De interactie tussen leraar en leerling in de klas is veel geringer dan vaak wordt gesuggereerd. Het is ondoenlijk om 30 leerlingen in 40 minuten persoonlijk en interactief te benaderen. Er komt een moment dat leerlingen het gevoel krijgen, dat de hulp van de computer (met feed-forward, reflectie en rapportage) persoonlijker en intensiever is, dan wat ze in een klassikaal systeem ervaren.

Vraag/Stelling

Als de computer de helft van de tijd goed invult, krijgt de leraar ruimte om dingen te doen waarvoor de mens en de menselijke interactie onontbeerlijk zijn: literatuur, mondelinge communicatie, actualisering, verdieping. Voelt u dat ook zo?

Ruimte voor een reactie

Kaart 18

Kennis van het programma

Overweging

We ervaren in de Werkgroep steeds meer, dat de docent het programma zelf goed moet leren kennen. Dat kan het beste door samen met de leerlingen zelf teksten te schrijven. Leden van de Werkgroep projecteren hun werk op een groot scherm, waarop leerlingen met verbazing en vreugde zien, hoe ook hun docent aarzelt en misgrijpt.

Vraag/Stelling

Hoe goed kent u het programma? Heeft u zelf al complete teksten geschreven in alle afdelingen? Geïnvesteerde tijd betaalt zich terug in toegenomen expertise en zelfvertrouwen. Wat weerhoudt u?

Ruimte voor een reactie

Kaart 19

Jaartaak-accnten

Overweging

Het creëren van een persoonlijke Jaartaak is inspannend én bevredigend. De Jaartaak kan complete opdrachten bevatten, maar ook accenten leggen. Bijvoorbeeld:

Opdracht Week 1.

Schrijf een A-tekst uit de afdeling *Verhalen (...)*.

Verplicht accent: *Verbeteren - Helder - **Structuur***.

Verplicht accent: *Verzorgen - Spelling - **Midriskante ww***.

Vraag/Stelling

Met een zelfopgestelde Jaartaak neemt de docent het heft weer in eigen hand. Het is zeker niet verkeerd, maar op den duur moeten leerlingen naar autonoom gedrag begeleid worden. Toch?

Ruimte voor een reactie

Kaart 20

Begeleiding door expert

Overweging

Wie voorstelt om TiO te laten begeleiden door een niet-didactisch geschoolde medewerker, heeft het programma niet begrepen. Sterker, wie dat voorstel structureel uitvoert, zal merken dat TiO binnen een jaar geruisloos uit school verdwijnt. Zonder ondersteuning van een betrokken, ter zake kundige docent is het programma ten dode opgeschreven. TiO is als een fantastisch, maar niet bijster lekker medicijn. Zonder motiverende en kundige begeleiding wil niemand het blijven slikken.

Vraag/Stelling

Herkent u de aandrang?
Hoe weerstaat u de druk?
Kunnen wij helpen?

Ruimte voor een reactie